

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. V. An, & Quomodo Deus possit demonstrari à posteriori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

quia perfectiori, & perfectiori in infinitum.

60. Ad confirmationem. Fors ex mente Athei potest transmitti, quod tota infinita collectio in aliquo sensu sit simpliciter indefectibilis, sibi sufficiens ad existendum, etsi non quoad singulas partes, tamen secundum aliquas alias scilicet de novo producendis absolute necessaria: & hinc quodlibet ens distributive sumptum (de quo intelligi debet antecedens) potest dici imperfectum; quia non est tam perfectum, quam tota collectio. Hinc om. ant. & dist. conseq. ergo tale ens seu talis collectio non est imperfecta. conc. conseq. tale ens unum & singulare. neg. conseq. hoc enim haberet a seipso strictè talem, quæ repugnat juxta Atheum: at verò collectio illa non habet a seipso strictè talem; cum singulæ partes essent productæ, & producentes: in quo licet erraret Atheus, tamen error ejus debet à posteriori demonstrari, scilicet ex natura creaturarum. Nec dicas: si nulla pars distributive sumpta continet omnem perfectionem possibilem, tunc neque tota collectio; nam de hac re agemus infra, ubi de argumento à sensu distributivo ad collectivum.

61. Ob. ultimò. Evidens est non omnia implicare: ergo evidens est DEUM dari, prob. conseq. si non omnia implicant, tunc vel est possibile ens contingens, vel necessarium: quidquid admittatur, datur DEUS: ergo. prob. mi. Si est possibile ens necessarium, datur DEUS, ut patet. Si est possibile contingens, tunc etiam est possibile necessarium. prob. illatum. Si tantum essent possibilia entia contingentia, possent omnia deficere, adeoque nihil amplius esse possibile: hoc evidenter implicat: ergo. Resp. hanc demonstrationem non nego esse bonam; sed nego esse à priori; nam r. nititur propriæ cujusque experientiæ, de se ac aliis creaturis existentibus, adeoque possibilibus, quæ experientia præsertim de se, non habetur præcisè per sensus, sed immediate per intellectum: vel certè, si sensus concurrunt, non possunt in hoc falli.

62. Quod ideo addo; quia quidam volunt dicere, quod cum sensus semper fallibiles sint, non possit aliquid sensibile demonstrari à priori, sed debeat esse intellectuale, & consequenter DEUS: quod tamen necessarium non est: imò negatur merito, sensus universaliter quoad omnia posse falli, cujus rationem dedimus n. 53. 2. Quod ex contingentibus sequatur necessarium, non probatur a priori, sed à posteriori; quia contingentia sunt effectus entis necessarii. Imò, nisi per demonstrationem à posteriori demonstretur, quod sine ente necessario non possit esse contingens, etiam indeterminatè sumptum, eoque nec istud suæ causæ carere possit, Atheus distinguet majorem ultimi syllogismi, & dicit, posse quidem omnia possibilia contingentia determinatè sumpta deficere, non verò omnia indeterminatè sumpta. Sed & minor, quod scilicet implicet nihil amplius esse possibile, videtur tantum esse demonstrata à posteriori per experientiam à creaturis habitam.

ARTICULUS V.

An & quomodo DEUS possit demonstrari à posteriori.

63. Dico. DEUS demonstrari potest à posteriori, hoc est, per argumenta à creaturis desumpta, tam moralia, quam physica. Per moralia autem argumenta non intelligo tantum moraliter certa, sed ex principiis directivis morum assumpta, quæ talia sint, ut neutiquam fallant. Incipiendo autem à priori argumentorum specie, sic demonstratur DEUS. Primò. Universalissima, & constantissima persuasio hominum, quæ simul est fundamentum omnis honestatis, est necessariò vera: talis est persuasio de existentia DEI: ergo. prob. ma. Est prorsus incredibile, quod homines, aliàs tam facile dissentientes, ubique tam constanter conspirarent in sententiam aliquam, nisi ad eam inclinarentur à natura, quæ ad falsitatem non inclinat, nisi velimus dicere, quod etiam prima principia fallere possint, tam speculativa, quam practica, & quod primum etiam principium, & fundamentum omnis honestatis sit Chimæricum quoddam imaginationis ludibrium, quo præ aliis decipiantur probi, atque honesti, secus autem pessimi quique, id est Athei, atque adeò veritas lateat probos, pateat improbis, consequenter natura nos impellat ad errorem pessimum, superstitiosum scilicet cultum DEI, & ad judicandum esse virtutem id, quod est grande vitium, atque remordeat nos conscientia non ob commissum, sed ob omissum peccatum, quæ omnia sunt evidenter falsa.

64. Minor superior negari non potest; nam omnes nationes, & genera hominum agnoscunt aliquem DEUM, ut constat ex omnium historiis, ex Sancto Augustino cit. n. 22. & ex Cicerone. cit. n. 25. Quamvis autem paucissimi quidam ut Protagoras, Diagoras, Lucianus, Machiavellus, & similis farinæ nequissimi homunciones fortè ausi sint DEUM negare, id non obest universalissimæ omnium aliorum persuasioni; nam & illud principium: *Quodlibet est, vel non est*: fertur à Democrito & Epicuro negatum. Dein etiam hujusmodi homines raro DEUM negant interiùs, vel, si hoc aliquando faciant, non faciunt constanter, sed ad tempus, ut licentiùs vivant: at postea, in subitis præsertim casibus, aut periculis, tonante, aut fulminante cælo, etiam DEUM inclamant, vel aliquando blasphemant.

65. Quod autem Brasili dicantur nullum agnovisse DEUM, non est universaliter verum; nam in vita V. P. nostri Josephi Anchietæ, dicti Brasiliæ Apostoli (ubi n. plura de Brasiliæ est reperire) mentio habetur de Idololatriis; item dicitur, quod ipsi Brasili sæpe DEUM tanquam Vindictam scelerum timerint; aliqui etiam satis humanam vitam egerint; quod inter eos etiam benefici fuerint, quos tanquam Sanctos & Deos coluerint; quod dixerint, DEUM cæli Dominum injurias sibi à Lusitanis illatas ultum fuisse: ipsum Anchietam amicum DEI vocaverint.

rint, alios etiam DEO charos, consequenter reverendos dixerint: & hæc feruntur de Ethnicis adhuc, qui ex se ita senserint, & non tantum ex doctrina præconum fidei, quibus nondum crediderant: adeoque magis morati DEUM aliquem agnovère: quin, ut habetur eadem in vita libro 2. non multo ante finem mibi pagina 171. inventus ab eodem Patre est senex, qui non tantum DEUM agnovit, sed legem naturæ servavit, & à Patre plenius instructus ac baptizatus mox exspiravit.

66. Quod si aliqui magis barbari visi essent DEUM sub prædicato saltem magis explicito ignorasse, non refert; nam inprimis, ut ait Ulloa, de iis vix non poterat dubitari, an sint bestię, an homines: ita brutorum, imò ferarum in morem vivere: adeoque spectant ad illos, in quibus natura nimium depravata est. Adde, quod, quamvis illa regio vasta sit, tamen, cum se ipsos invicem occidant, ac devorent, incolæ sint respectivè pauci. Et certè, ut in eadem vita l. 4. habetur, magna est in illa barbarie infrequentia hominum. Quod autem hæc ipsa persuasio sit fundamentum omnis honestatis, vel ex eo constat, quod Athei sint pessimi. Et hinc ipse Machiavellus docet, abscondendam esse populo doctrinam de non existentia DEI, ne eat præceps in omne vitium. Certè plurimi, præsertim in suprema dignitate, & potestate constituti, à sceleribus non cohiberentur, nisi timore vindicis alicujus plusquam humani, seu supremi: & ubi timor DEI non est, faciliè omne scelus est; nec enim pulchritudo virtutis homines communiter ad hanc sufficienter allicit, aut turpitudine vitii arcet.

67. Demonstratur 2. DEUS etiam ex pulcherrima mundi fabrica, ordine, & symetria ejusdem, quæ planè à casu provenire non poterunt, minùs ab eodem tam stabilibus legibus conservari. Certè si literæ typographicæ infinities casu projicerentur, vel miscerentur, nemo diceret, posse casu prodire Platonis vel Aristotelis libros, vel Euclidis trigonometriam, Virgilio Aeneidem, aut Ciceronis volumina: si infiniti lapides variae figuræ infinities casu miscerentur cemento, vel projicerentur, non prodiret templum Salomonis, aut aureum Neronis palatium; quanto minùs totum universum cum stellis, herbis, animalibus, hominibus, tanto ordine, elegantia, stabilitate, à casuali atomorum mixtione oriri potuit, ut Athei somniant? ergo debuit dari mens sapientissima, quæ ista produxerit &c. Similes plures demonstrationes passim sunt obvix apud Sanctos Patres, atque Doctores.

68. Demonstratur 3. DEUS argumento physico notissimo sub ratione entis improducti, ex quo dein aliæ perfectiones eruuntur, & quidem sic: Datur ens productum: ergo etiam improductum. ant. est evidens cuique ex se ipso, & aliis. conseq. demonstratur: si non datur ens improductum, tunc non potest ostendi causa primi entis producti; nam non potuit produci à se ipso, ut est clarum, nec ab alio, nisi duo se mutuò producerent: at, ut

habet S. Anselmus c. 3. *Monologii. Irrationalis cogitatio est, ut aliqua res sit per illud, cui dat esse.* & evidens est omnibus, quod nequeant duo se mutuò producere, saltem quoad primum esse: secunda autem productio, quæ apud omnes saltem naturaliter impossibilis est, existentiam DEI supponit, & hinc non venit ad rem: imò nec de hoc Atheus dubitat; alias enim quid ad infinitum confugeret?

69. Ad hoc argumentum respondent, posse supponi infinitum causarum sibi succedentium, adeoque nunquam deveniendum ad primum ens productum. Sed contra est: infinitum in causis successivis clarè implicat: atqui istud deberet Atheus admittere; nam ipse ad quemlibet effectum necessariò requirit causas per se, sive necessariò præcedentes, infinitas (alias enim deveniretur ad primam, quod horret Atheus) ergo idem effectus deberet necessariò ab aliquibus suis causis, scilicet proximioribus, distare finitè, ab aliis remotissimis infinitè, quod clarè impossibile est, & hinc etiam Banholzer de *Scientia Dei* q. 1. a. 1. n. 4. ait, Philosophos claris rationibus demonstrare implicantiam ejusmodi processûs in designanda infinita serie causarum. Neque dicant adversarii, S. Thomam admittere possibilitatem infiniti; S. Doctor enim non admittit possibile infinitum in causis per se, sive necessariò requisitis; nam l. p. q. 46. a. 2. ubi videtur dicere, non posse demonstrari, quod mundus inceperit in tempore, sic ait: *Ad 7. dicendum, quod in causis efficientibus impossibile est procedere in infinitum per se, ut puta, si cause, quæ per se requiruntur ad aliquem effectum, multiplicarentur in infinitum.*

70. Iterum eodem articulo ad 8. docet, etsi admittatur, mundum potuisse esse ab æterno, non ideo admittendas esse æternas generationes hominum, & ita concludit: *Unde posset dicere aliquis, quod mundus fuit æternus, vel saltem aliqua creatura, ut Angelus, non autem homo.* Eandem impossibilitatem infiniti actû in multitudine causarum, & quidem etiam per accidens causantium, clarè docet idem Angelicus l. p. q. 7. a. 4. in corp. Ubi etiam noto, Angelicum non dicere tantum repugnare infinitum causarum per se subordinatarum; ad has enim requiritur aliquid, quod fortè Atheus necessariò negaret (de qua re videatur Scotus in 1. dist. 2. q. 2. §. *Quantum ad primum articulum*, vel Raynaudus *Theol. natural. dist. 5. q. 1. a. 3.*) sed dicit repugnare infinitum causarum per se requisitarum, hoc est, ita necessariò, ut sine ipsis effectus dari non posset. Verum, ut sumus liberaliores,

71. Demonstratur DEUS 4. etiam omisso aliquo processu in infinitum sic: Tota collectio infinitarum causarum-productarum est producta: non ab aliquo intra collectionem: ergo ab aliquo extra collectionem, seu ab aliquo improducto, id est DEO. consequentia est evidens. ant. prob. 1. quoad primam propositionem. Illud totum evidenter non est improductum, sed productum, cujus nulla pars nec adæquate, nec inadæquate est improducta: ita se habet

habet collectio etiam infinitarum causarum productarum: ergo. mi. facile probatur; quia vel Atheo est lumine naturæ evidens, quod nihil se ipsum adæquatè producat, imò nec inadæquatè; quia quando nihil omnino est, neque partialiter potest physicè agere; quod autem sit ens à se, ipse Atheus vel maximè negat. manifestatur. Prædicatum non potest identificari cum aliquo toto, nisi vel adæquatè identificetur alicui parti, ut intellectivum in homine: vel inadæquatè singulis, aut saltem pluribus partibus, ut animal in eodem homine: atqui prædicatum improducti non identificatur adæquatè ulli parti collectionis, nec etiam pluribus inadæquatè, ut modò in probatione minoris ostensum: ergo.

72. Ex hoc ipso argumento habes signum, quando sit bona *Argumentatio à sensu distributivo ad collectivum*; nam, quamvis universaliter hæc argumentatio bona non sit, est tamen evidenter bona tunc, quando est negativa, & negatur de toto aliquod prædicatum positivum, quod nec adæquatè, nec inadæquatè identificatur cum ulla parte; cum enim non detur identitas, nisi vel adæquata, vel inadæquata, evidens est, tale prædicatum identificari non posse. Alii alia signa afferunt, quæ nec probo, nec impugno: nec etiam nego, posse in alio casu quoque argumentum hoc bonum esse; quia ad signum non requiritur, ut semper adsit, ubi est significatum; sed tantum, ut non adsit sine significato. Sic vox animalis est signum vitæ ejusdem; quia non potest clamare, nisi animal vivum, quamvis vivere possit, quin clamet. Noto autem prædicatum *improductum* hîc non sumi tantum negativè, seu pro pura negatione productionis; nam in hoc sensu etiam Antichristus, imò hircocervus sunt improducti: sed sumi positivè pro maxima perfectione existentiae actualis à se. Unde hoc prædicatum, quamvis sit negativum secundum dici, seu modum significandi, non tamen est tale secundum rem significatam.

73. Demonstratur jam 2. propositio, quod collectio etiam infinita causarum non sit producta ab aliquo intra collectionem, seu ab aliquo producto. Vel enim ab uno producerentur omnia reliqua: & hoc ipsum deberet primò produci ab aliquo ex reliquis: ergo duo se deberent mutuò producere, quod est impossibile ex n. 68. vel deberent singula produci à singulis: sed neque hoc dici potest: ergo. Noto autem, quod ab ultimo effectu, qui, cum nihil ante se producat, nil facit ad rem, abstrahimus, & tantum loquamur de infinita collectione causarum productarum, & producentium.

74. Jam prob. mi. in hac collectione, quot sunt producentia, tot sunt producta, scilicet utrinque infinita: ergo vel debet saltem aliquod esse productum ab aliquo extra collectionem, vel debent duo intra collectionem mutuò sese vel mediatè, vel immediatè producere: hoc secundum evidenter repugnat: ergo debet admitti prius, hoc est, aliquod ens extra collectionem, consequenter improductum. ant. est evidens etiam Atheo, nec minus evidens est minor subsumpta ex n. 68. & præsuppositis prioribus ultimum consequens clarum. Solum vi-

detur restare adhuc clariùs ostendendum, quod etiam in collectione infinita debeant se duo mutuò producere, nisi aliquid producatur ab ente improducto, quod sic declaratur.

75. In hac serie causarum successiva, si non sint plura producentia, quam producta, tunc non potest cuilibet producto correspondere suum produciens distinctum, & consequenter infinitis productis non possunt correspondere eadem infinitudine infinita producentia, nisi duo se mutuò mediatè vel immediatè producant, ut cuilibet penetranti terminos facile patet. Certè in collectione finita hoc est evidentiissimum e. g. ut centum sint verberantes & verberati, & nullus extra hanc collectionem verberet, debent saltem duo se mutuò mediatè, vel immediatè verberare. Sicut autem se habet collectio finita ad finitam, ita se habet collectio infinita ad infinitam. Et sic etiam est evidens, quod in collectione infinitorum dantium, & accipiendum nummum, si nullus sit dans, qui non sit recipiens, debent duo vel mediatè vel immediatè sibi mutuò dare; sic si horologium constaret infinitis rotis, quæ omnes essent moventes, & motæ, nulla tamen à pondere distincto à rotis, deberent duæ se mutuò movere: quod cum impossibile sit, extrinsecum pondus admitti debet: & qui diceret, rotas ligneas, vel ferreas, modò infinitæ sint, non indigere alio motore ad signandas horas, nã is ligneum haberet cerebrum.

76. Dixi semper: *mediatè vel immediatè*; si enim non immediatè se duo producerent, deberent id saltem mediatè facere, ita ut e. g. ab uno produceretur alterum, ab hoc tertium, ab isto quartum, ab hoc quarto illud primum unum: sicut scilicet, si gyratur circulus, prima pars acquirit locum secundæ; secunda locum non primæ, sed tertiæ, & sic ulterius, donec pars ultima acquirat locum primæ. Sed magis absurdum est, quod aliquid per primam productionem producat suam causam mediatam, & multo tempore præcedentem, quam ut duo immediatè invicem se producant, ut est evidens. Nec dicat Atheus; eandem causam posse producere plures effectus; nam, si etiam mille producat, nullus ex his poterit producere aliquid prius se ipso, sed tantum aliquid posterius, cum quo dein & sequentibus constituit aliam seriem collectionis infinitæ: & quod concluditur de una, concluditur eodem modo de altera.

77. Dices, non debere quæri causam totius infiniti, sed tantum singulorum, Resp. hoc esse studiosè se obsecare, & subterfugere viam aliquid de infinito intelligendi, cum evidenter cundo per singula non possit deveniri ad finem. Deim sic nunquam satisfiet intellectui, adæquatam, & ultimam sufficientiam totius inquirenti; nam qualibet responsio data assignando causam productam est origo novæ quæstionis: scilicet, unde hæc ipsa causa assignata sit orta: & quamvis reponas iterum causam productam, non satisfit, eò quod nova iterum causa detur inquirendi, à quo ista sit orta, & sic in infinitum. Dices, infinitum non posse sumi per modum

modum unius. Contra est 1. quomodo ergo Atheus assignat plenam & adequatam sufficientiam productorum, quæ non habetur per ullam collectionem finitam? 2. Illud infinitum ex mente Athei actu existit, adeoque est ens determinatum, & una collectio, sicut quælibet collectio finita est una: cur ergo non possit sumi per modum unius? Arriaga de DEO disp. 2. n. 29. scribit, quod hoc velle negare sit in re infantibus nota nodum in scirpo quærere. Derkennis autem disp. 3. n. 15. ait, si negentur circa infinitum prima principia, de eo silendum; cum subducantur sic media loquendi de eo: aliud est de infinito syncategorematico, quod nunquam totum potest existere, nec est aliquid determinatum, quoad partes nondum existentes, de quo plura Philosophi.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

78. **O**B. 1. contra 1. demonstrationem. Judicium de DEO apud plurimos est erroneum: ergo ex eo nihil probatur. Prob. ant. Ethnici credunt DEUM multiplicem; Judæi, & Turcæ non credunt trinum; alii assignant ei prædicata varia absurda: ergo. Confirm. 1. Potest peccatum originale corrumpere totam naturam: ergo idem potest aliquis error. Confirm. 2. Plurimæ opiniones communissimæ antiquorum modò à Philosophis rejiciuntur: ergo communis opinio non reddit rem infallibilem. Resp. neg. ant. ad probat. dist. conseq. ergo judicium universale, in quo omnes conveniunt, est erroneum. neg. conseq. judicium particulare aliquarum Gentium. conced. conseq. Judicium universale omnium est tantum de existentia DEI, & honestate cultus illius: & hoc est evidens, atque solum à nobis in argumentum adducitur, non verò judicium particulare de qualitate DEI vel Deorum, quod in plurimis est falsum.

79. Ad primam confirmationem. neg. conseq. præsertim de tali errore, qui necessitaret, vel certè efficacissimè induceret ad malum, scilicet ad cultum Chimæræ, essetque naturalis juxta explicationem n. 12. datam; cum econtra peccatum originale sit contra naturam, nec similiter ad malum nos inducat. Adde, quod peccatum illud tantum sit originale, error autem hic foret actualis in omnibus. Ad 2. confirmat. dist. ant. opiniones, quæ sint ita communes, & simul ita fundamentum omnis honestatis. neg. ant. aliquibus respectivè paucis tantum utcumque communes, & præcisè speculativæ. om. ant. & neg. conseq. Certè est magnum discrimen inter persuasionem de existentia DEI, & opinionem de metu vacui, vel de distinctione colorum à lumine, vel aliam similem, de quibus innumerè nunquam cogitant, contenti scire, quod dentur colores (in quo non falluntur) quid autem aut quales sint, minimè solliciti.

80. Ob. 2. Erronea persuasio sæpe neces-

saria est ad virtutem exercendam, aut vitium vitandum: ergo etiam potest esse necessaria falsa persuasio de DEO. ant. prob. Sic milites, dum putant ducem vivere, qui jam est mortuus, animosè pugnant, aliter non pugnaturi. Sic pueros sæpe coërcet metus fictus S. Nicolai. Resp. dist. ant. Sæpe necessaria est per accidens, & in casibus particularibus. conc. ant. per se, & universim. neg. ant. & conseq. Error particularis necessarius quandoque est ob pravam dispositionem subiecti; nam miles non est egregius, qui mortuo duce non pugnat, si adhuc est spes rem bene agendi: nec puer bene moratus, qui metu tantum coërcetur. At necessaria per se, & universim, sunt necessaria ex natura, & ab hac intenduntur, quæ non est ex se malè disposita, ut ei necessarij sit error, consequenter hic ab ea non intenditur. Accedit, quod error minùs inficiat sapientes & probos, quàm alios; cum tamen illi firmiorem habeant persuasionem de DEO, quàm alii.

81. Dices: Universalis ignorantia prædestinationis, vel reprobationis est necessaria, vel utilis saltem viatoribus ad bene vivendum: ergo etiam potest esse utilis vel necessarius error universalis de DEO. Resp. 1. neg. quod sit necessaria; quia plures Sancti ex eo, quod se sciiverint prædestinatos, sanctius etiam vixerunt. Resp. 2. om. ant. neg. conseq. Ignorantia illa est tantum carentia notitiæ indebitæ, cum qua potest conservari respublica humana in statu, quantum illi debetur, optimo, sicut conservatur cum ignorantia aliarum rerum: at error circa existentiam DEI esset maximum malum intellectus, & induceret ad malum, seu cultum Chimæræ: simul autem deberet esse fundamentum virtutum justitiæ, temperantiæ, misericordiæ &c. quæ sunt absurda.

82. Ob. 3. Si est evidens existentia DEI, etiam est evidens, quod sit omnino perfectissima: hoc non est evidens: ergo. Resp. dist. ma. Si est evidens quoad an est. neg. ma. si etiam quoad quomodo est. conced. ma. & om. mi. neg. conseq. Evidens quoad an est dicitur illud, de quo quærenti, an sit, seu existat, potest cum evidentiâ responderi, quod existat. Evidens quoad quomodo est dicitur illud, de quo etiam quærenti, quomodo se habeat, aut qualia prædicata involvat, possunt ea demonstrari: quæ duo sunt inter se valde diversa. Jam per nostram demonstrationem evidens est, quod DEUS existat: quænam autem prædicata omnia, vel perfectiones involvat, ex hac demonstratione nondum immediatè debet posse inferri. Facile quidem Omnipotentia, Omniscientia, Sapientia, Justitia inferuntur, quod cuique DEUM ut Gubernatorem, vel Creatorem consideranti facile patet: quomodo autem aliæ perfectiones inferantur, inferriis dabimus.

83. Ob. 4. Si daretur DEUS, daretur providentia DEI: hæc non datur: ergo. prob. mi. Si daretur providentia Divina, justi abundarent bonis, & carerent malis: secus se haberent feelerati: hoc non contingit: ergo. Confir. DEUS esset infinitum bonum: ergo excluderet omne